

KÜRESEL GELİŞMELER IŞIĞINDA COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMINA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Niyazi KAYA *

Özet

Bu çalışmanın amacı, coğrafya öğretim programında ülkeleri ve ülkeler arasındaki ilişkileri etkileyen küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin içerikleri analiz etmektir. Araştırmanın evrenini, 2005 yılında uygulanmaya başlanan ve 2010 yılında güncellenen coğrafya öğretim programı oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve bulgulara ulaşılmasında betimsel analiz yöntemi esas alınmıştır. Çalışma sonunda coğrafya öğretim programında yer alan küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre uygulanmakta olan coğrafya öğretim programında küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin kazanım, beceri, değer ve kavramlar bu dersi alan öğrencilerde yeterli bilgi ve tutum oluşturmayı sağlayacak düzeyde değildir. Araştırma sonuçlarına göre; coğrafya öğretim programının birçok ülkenin öğretim programlarının referans noktasını oluşturan 1992 Uluslararası Coğrafya Eğitimi Bildirgesi (IGU-CGE, 1992) doğrultusunda yenilenmesinin bir ihtiyaç olduğu belirtilebilir. Özellikle küreselleşme ve iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler ile beraber insanların birbirine giderek daha çok bağlandığı, sınırların farklılaşarak siyasi, ekonomik, kültürel vb ihtiyaçların benzeştiği ve zaman zaman çatıştığı/çeliştiği bir dünyada küresel ve bölgesel gelişmeler ile komşu ülkelere ilişkin etkili bir coğrafya eğitimi doğru tutumların oluşmasına etki edeceği için büyük önem arz etmektedir. Bunu sağlamak amacıyla daha çok ABD bakış açısı ve formatına uygun coğrafya öğretim programının; bölgesel ilişkileri iyi analiz eden ve bu konulara ABD coğrafya müfredatı yapısının dışına çıkarak farklı ve etkili bir bakış açısı getirecek şekilde ele alınması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Coğrafya, coğrafya eğitimi, coğrafya öğretim programı, küresel ve bölgesel gelişmeler, komşu ülkeler

Giriş

Dünyadaki hemen her ülkenin vatandaşlarının farklı ülkelere ve kültürlere olumlu ya da olumsuz algıları vardır. Bu algıların gelişmesinde ve yerleşmesinde eğitim yolu ile çeşitli bilgi, tutum, beceri, değer ve kalıp yargıların çocuklara aktarılması veya kazandırılmasının önemli bir etkisi vardır. Bilişsel yolların bilginin oluşmasında güçlü bir etkisi olmakla birlikte tarihten gelen düşmanlıkların, ideolojik önyargıların, duyuların da bilimsel dayanağı olmayan algılara sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

* Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Eğitim Uzmanı

Yapılan bazı çalışmalarda, eğitim ile beraber özellikle toplumlarda tarihten gelen düşmanlık duygularının, ideolojik önyargıların ve bilimsel bir dayanağa sahip olmayan algıların oluşmasında duyuların etkisinin de olduğu belirlenmiştir (Neuman, 200: 335-356; Yılmaz ve Yiğit, 2010: 318).

Eğitim politikalarının şekillenmesinde ülkeyi yönetenlerin kararları, öğretim programlarının hazırlanmasında ve bu programlara göre ders kitaplarının yazılmasında etkili olmaktadır. Yöneticilerin kararları doğrultusunda öğretim programları ve bu programlara göre ders kitapları yazılmaktadır. Böylelikle ulusal bir kimlik oluşturulmaya çalışılmakta, savaş ve barış zamanında nitelikli insanın yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşmak için eğitim sistemi, öğretim programları hayati önem arz etmektedir. Savaş ya da barış zamanlarında görev yapacak bir milletin gerçek zenginliği olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Öğretim programı, dersle ilgili öğrenme-öğretme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, başka bir deyişle bu nitelikte bir proje planıdır (Özçelik, 1998: 4). Küresel ve bölgesel ölçekteki ilişkiler ve oluşumların, uluslararası veya iki ya da daha çok devlet arasındaki ekonomik, siyasi ve kültürel birliklerin anlaşılmasında ve bunlara yönelik politika ve stratejilerin geliştirilmesinde en temel bilimlerden biri de Coğrafya'dır.

Coğrafya, insanların çevreleriyle olan olumlu ya da olumsuz ilişkilerini hem sosyal hem de doğal yönleriyle pratik sonuçlara çevirmek üzere çalışmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak da gelişmiş ülkelerde "coğrafyacı" unvanı taşıyan insanlar "yer" ve "insan" ile ilişkili hemen her kurumda uygulamaya ve sonuca giden iş ve projelerde görev almaktadırlar (Özgüç ve Tümertekin, 2000: 243).

Coğrafya eğitimi, küresel dünyanın giderek artma eğilimindeki sorunlarını; hem ticari hem de mesleki olarak araştırmasının yanında siyasi alanlarda da ülke birikimine anlamı ve önemli katkılar yapmaktadır. Artık modern dünyada coğrafyaya, mekân ve lokasyonların karakterleri ile bazı alışılmış özelliklerini bir seri şeklinde ezberleten ders olarak yaklaşılmamaktadır. Geçmişte coğrafyanın yer adları ezberleten ders olduğu düşünülürken, günümüzde özellikle gelişmiş ülkelerde hemen bütün toplumsal, doğal ve ekonomik sorunlara ancak coğrafya açısından iyi eğitilmiş bireylerin çözüm üretebileceğine inanılmaktadır (NA Press, 1997: 16; Artvinli, 2007: 3).

Coğrafya için mevcut bu olumsuz yaklaşım; globalleşme, iklim değişimleri, doğal olaylar ve afetler (deprem, sel, taşkın vb.), çevre eğitimi, coğrafya öğretim teknolojileri (CBS vb.) , siyasal, ekonomik, kültürel nedenlerden kaynaklanan küresel sorunlar ile yerel unsurları içeren fenomenlerin öğretimini güncel hayata uyarlamada sıkıntıya neden olmaktadır (Artvinli, 2007: 4).

Bu sıkıntıların ortaya çıkmasındaki etmenler; hizmet öncesi ve hizmet sonrasında öğretmen eğitimi, öğretim programları, ders kitapları ve ders içi ve sonrası eğitim ve öğretim uygulamalarının yetersizliği olarak sıralanabilir. Bu etkenler arasında coğrafya programlarının yeri, diğer etmenlere kaynaklık ettiği için daha etkilidir.

Bundan dolayıdır ki, coğrafya öğretim programının vizyonu, misyonu, amaçları (genel ve özel) kazanımları, beceri, değerleri ve kavramları üzerinde derinlemesine düşünülerek uygulayıcıların görüşlerinin alındıktan sonra uygulanmaya konul-

ması hayati önem arz etmektedir. Bu bakımdan bir nevi manifesto olan öğretim programına ilişkin olarak gerek program hazırlama sürecinde gerekse de uygulama esnasında programa ilişkin analizler yapılarak program yapıcılara geri bildirimler verilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde nitelikli bir öğretim programı ile uygulama yapma olanağı öğretmen, öğrenci ve akademisyenlerden alınmış olur.

Farklı Ülke Ve Kültürlere Yönelik Bakış Açılarının Ve Tutumların Oluşmasına Etki Eden Faktörler

Çocukların yaklaşık beş yaşından itibaren kendi ülkeleri ile ilgili bilgileri, sekiz yaşına geldiklerinde de diğer ülkeleri öğrenmeye başladıklarını, edindikleri bilgilerin bu ülkelere yönelik olumlu veya olumsuz tutum geliştirmelerinde etkili olmaktadır (Jahoda, 1964; Piaget & Weil, 1951; Spencer & Blades, 2006; Yılmaz ve Yiğit, 2010: 319).

Statt'ın (1974: 245-247) iki, dört ve altıncı sınıf öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, Amerikalı öğrencilerin Kanadalı öğrencilere nazaran uluslararası sistem hakkında daha fazla bilgi sahibi olduklarını, daha milliyetçi bir duruş sergilediklerini, Amerikan vatandaşı oldukları için diğer ülke insanların düşmanlıklarını kazandıklarına inandıklarını; Kanadalı çocukların ise kendi ulusal kimliklerini açıklarken siyasetle ilgili konulara girmekten kaçındıklarını tespit etmiştir. Haas ve Clary (1985), dördüncü ve sekizinci sınıf öğrencilerinin diğer ülkelere yönelik algılarını inceledikleri çalışmalarında, dördüncü sınıf öğrencilerinin ABD dışındaki ülkeler hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıklarını; Kanada, Çin, Mısır, İngiltere, Fransa, İsrail, Japonya, Meksika, Rusya, ve İspanya arasından sadece Kanada'yı kendilerine yakın gördüklerini, Rusya'yı "savaş yanlısı" ve "düşmanca" olarak nitelendirdiklerini; Sekizinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin dördüncü sınıf öğrencilerine nazaran daha fazla bilgi sahibi olduklarını ama onların da en iyi bildikleri ülkenin kendi ülkeleri ABD olduğunu tespit etmişlerdir. Amerikalı öğrencilerin diğer milletleri kendileri gibi görmedikleri, diğer milletlere ilişkin yanlış bilgiye sahip oldukları, kavram yanlışlarının olduğu, algılarının basmakalıp ve etnosentrik bir bakış açısını yansıttığı yapılan araştırmalarda ortaya çıkan ortak bir temadır (Bell, 1994; Zevin & Corbin, 1998; Yılmaz ve Yiğit, 2010: 320).

Öğrencilerin diğer milletlere ilişkin bilgi, ilgi, tutum ve algılarının en kapsamlı incelendiği bir diğer araştırma Amerika'da dört, sekiz ve on ikinci sınıf öğrencilerinin ulusal düzeyde bir ankete katılımıyla gerçekleştirilmiştir (Yılmaz ve Yiğit, 2010: 320). Araştırma sonuçlarına göre, ders çalışmaları dışında öğrencilerin diğer ülkelere yönelik bakış açılarını en çok televizyon programları ve kitap okuma etkilemekte; bunu filmler, öğretmenler, akrabalar, arkadaşlar ve seyahat takip etmektedir. Araştırmada öğrencilerin değişik ülkelere özellikle Ortadoğu'ya ilişkin birçok kavram yanlışısına (coğrafi konumları, yöneticileri, sahip oldukları hammaddeler gibi sahip oldukları belirtilerek öğrencilere Ortadoğu'yu öğretme konusunda Amerika devlet okullarının yetersiz kaldığı vurgulanmıştır.

Amerika'da 374 yetişkin kişinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmada katılımcıların üç gelişmiş ülke (İngiltere, Rusya ve Japonya) ve üç gelişmekte olan ülke (Meksika, Hindistan ve Venezuela) hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda, katılımcıların gelişmiş ülkelere ilişkin hem daha fazla bilgi sahip oldukları hem de bu ülkelere yönelik bakış açılarının olumlu olduğu ama gelişmemiş ülkelere

bakış açılarının olumsuz olduğu görülmüştür. Katılımcıların diğer ülkeler hakkında edindikleri bilgilerin ve bakış açılarının büyük ölçüde kitle iletişim araçları tarafından etkilendiğini ortaya koymuştur (Perry & McNelly, 1988; Yılmaz ve Yiğit, 2010: 321).

Amerikalı lise öğrencilerinin gelişmekte olan veya Üçüncü Dünya olarak da adlandırılan ülkelere yönelik algılarının incelendiği araştırmada (Scott, 1999: 262-265), öğrencilerden bir kısmında ABD'nin üstün olduğunu varsayan (kültürel önyargı ve basmakalıp bakış açısının karakterize ettiği) *etnosentrik algı*; başka bir kısmında insanlara ve yaşam şartlarına ilişkin yargılayıcı bir değerlendirme ve önyargı içermeyen, gelişmekte olan ülkelerin sadece farklı olduğunu kabul eden *tarafsız algı*; ve diğer bir öğrenci grubunda ise kültürel çeşitliliğe duyarlılık (her kültürün kendine özgü güzelliklerini olduğunu görebilen) ve olumlu bakış açısının kendini hissettirdiği *rölativist göreceli) algı* tespit edilmiştir. Öğrencilerin bu ülkelere yönelik bakış açıları üzerinde en çok televizyon ve medyanın etkili olduğu da araştırma sonuçlarında vurgulanmıştır (Yılmaz ve Yiğit, 2010: 321).

İslam dünyasındaki Müslümanların Batı kültürüne ilişkin algılarının incelendiği, Kuveyt, Suudi Arabistan, Endonezya, Lübnan, İran, Türkiye, Fas, Pakistan ve Ürdün ülkelerini kapsayan araştırmada katılımcıların çoğunun batılı toplumların kültürlerinin, değerlerinin ve hayat stillerinin -özellikle filmlerdeki çıplaklık, uygun olmayan giyim tarzı, alkol tüketimi, yaşlılara yeterli saygının gösterilmemesi- kendi toplumlarının yerel değerlerini olumsuz etkilediğini düşündüklerini ortaya koymuştur. Katılımcılar, batılı milletlerin Arap kültürüne ve İslami değerlere fazla saygı duymadıklarını, Arap ve İslam ülkelerine adil bir yaklaşım sergilemediklerine inandıklarını da belirtmişlerdir (Gallup Poll, 2002; Yılmaz ve Yiğit, 2010: 322).

Tunçel (2002), tesadüfî örnekleme yöntemi ve zihin haritaları kullanarak Türkiye'de yedi farklı üniversitenin coğrafya ve coğrafya eğitimi bölümlerinde okuyan öğrencilerin İslam ülkelerine yönelik algılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin İslam ülkelerine ilişkin algılarının güncel gelişmeler, coğrafi yakınlık, tarihi faktörler, kültürel bağlar, orta öğrenim ve üniversite öğreniminde edinilen bilgilerden ve kitle-iletişim araçlarından etkilendiği belirlenmiştir. Öğrencilerin Türkiye'ye komşu ülkeleri daha iyi bilmelerine karşın Türkiye'den uzak coğrafyalarda yer alan ülkeleri bilme oranlarının azaldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin, Müslüman ülkelerin yaklaşık dörtte birini bildikleri, hatırladıkları ülkelere ilişkin bilgilerin Ülkeler Coğrafyası dersinin içeriğinde yer aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin, Batı Trakya ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan Türk ve Müslüman soydaşlarını yeterince hatırlayamamış olmaları şaşırtıcı bir araştırma bulgusu olarak not edilmiştir (Tunçel, 2002: 83-103).

Coğrafya öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin Türk dünyasına ilişkin algılarının incelendiği çalışmada, öğrencilerin Türk dünyası ve Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bilgilerin yeterli düzeyde olduğu, Türk dünyasına yönelik algılarının dil, kültür ve bağımsızlık kavramlarından etkilendiği rapor edilmiştir (Alım, 2009: 574-586 ;Yılmaz ve Yiğit, 2010, 322;). Aynı araştırmada, öğrencilerin Türk dünyasının lideri olarak Türkiye'yi gördükleri, bazılarının Türk soyunu, bazılarının Türkçeyi ve Türk kültürünü açıklamalarında ön plana çıkardıkları, bir kısım öğrencilerin de Türk dünyasının Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinden oluştuğunu vurguladıkları tespit edilmiştir. Türkî Cumhuriyetler arasında yeterli düzeyde ilişki kurula-

mamasının öğrenciler tarafından önemli bir sorun olarak algılandığı da araştırmada rapor edilmiştir.

Akpınar (2006: 8-26) tarafından Türkiye'deki ilköğretim öğrencilerinin Avrupa Birliği (AB) imgesini belirlemek amacıyla yapılmış olan çalışmada öğrencilerin (a) AB ile ilgili konuları genellikle televizyondan öğrendikleri; (b) AB denildiğinde akıllarına ilk gelen şeylerin zenginlik, refah, daha iyi eğitim olanakları, demokrasi ve insan hakları olduğu; ve (c) en fazla tanıdıkları AB ülkelerinin sırasıyla Almanya, Fransa ve İngiltere olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Yiğit (2010: 318-334) tarafından Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa, Ortadoğu ve Türkiye'ye Komşu Ülkelere İlişkin algılarını belirlemek amacıyla yapılmış olan araştırmada öğrencilerin, öğretmen adaylarının düalistik bir düşünce yapısına sahip oldukları, çalışma kapsamına giren ülkelere yönelik bakış açılarının dost-düşman ekseninde etrafında şekillendiği, açıklamalarının daha çok siyasi karakterde ve tarih bilgisine dayalı olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet faktörünün katılımcıların bakış açısında kısmen de olsa etkili olduğu tespit edilmiştir.

Amaç

Türkiye'de farklı öğrenme kademelerindeki öğretim kurumlarında uygulanmak üzere geliştirilen öğretim programlarının küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere yaklaşımları açısından değerlendiren yayın sayısı istenen nicelikte değildir. Bu konu üzerinde yapılmış yayın sayısının yeterli düzeyde olmaması küresel eğitim, çok kültürlü eğitim konularının ihmal edilmesine neden olmaktadır. Öğretim programları farklı konulara bakış açılarından değerlendirilmemesine bağlı olarak ders kitapları yazarları ile dersi anlatan öğretmenin ideolojik, kültürel ve kalıp yargılarına bağlı olarak eğitim verilmesi sonucunda aynı dersi alan öğrenciler arasında kıyaslanamayacak düzeyde farklılaşmış bilgi ve tutumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum çocukların diğer toplumlara ve ülkelere bakış açısının şekillenmesinde onlara ilişkin bilgi, tutum ve değerlerin oluşmasında önemli bir disiplin olan coğrafya eğitimi içinde de ayrı geçerlidir. Bu çalışmada, alan yazındaki boşluğu doldurmak amacıyla coğrafya öğretim programı küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere yaklaşımı açısından incelenmiştir.

Alt Amaçlar

- Coğrafya öğretim programında küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkeler nasıl ele alınmıştır?
- Coğrafya öğretim programında yer alan küresel ve bölgesel gelişmeler nelerdir?
- Coğrafya öğretim programında küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin konuların daha iyi anlaşılabilmesi için disiplinler arası bir öğrenme yaklaşımı varsa boyutu nedir?
- Coğrafya öğretim programında içerikler ortaöğretim kurumlarının özelliğine göre farklılaşmakta mıdır?
- Coğrafya öğretim programında küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin konuların daha etkili olabilmesi için hangi farklı kaynaklara yer verilmiştir?

YÖNTEM

Bu araştırma, coğrafya öğretim programında ülkeleri ve ülkeler arasındaki ilişkileri etkileyen küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin içerikleri analiz etmeye yönelik bir betimsel analiz çalışmasıdır. Betimsel analiz "doküman analizi" tekniği kullanılarak yapılmaktadır. Bilimsel araştırmalarda doküman araştırmalarının katkısı ve potansiyeli eğitim ve sosyal bilimlerde genellikle göz ardı edilmiştir (Robinson, 2010: 186). Bununla beraber araştırma yöntem ve tekniklerinde de yeterince yer almamıştır (McCulloh, 2004: 11). Bu göz ardı etme çoğu zaman araştırmalarda talihsiz bir şekilde tarihi temelleri olmayan bağlam dışı bakış açılarının yer almasına neden olmaktadır (Robinson, 2010: 186).

Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümantasyon yöntemi, problemin belirlenmesi ve belgelerin değerlendirilmesinde ilgili bağlantıları kurabilmek için kullanılan bir yöntem olduğu için büyük ölçüde tarihsel araştırma yöntemlerine dayanılarak geliştirilmiştir. Bu yöntem, kaynak malzeme olarak yazılı metinler ve belgelerin kullanımını gerektirir. Bu belgeler, resmi hükümet yayınları, raporlar, yasal belgeler, gazete, kitap, kurumsal kayıtlar, kişisel günlükler ve mektuplar gibi geniş ve kapsamlı olabilir (Robinson, 2010, 187).

Geleneksel olarak doküman incelemesi, tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir. Bu yöntemde hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesi araştırma problemi ile yakından ilgilidir. Örneğin eğitim ile ilgili bir araştırmada, şu tür dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılabilir: ders kitapları, öğretim programları, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, kitapları, öğrenci ders ödevleri ve sınavları, ders ve ünite planları, öğretmen dosyaları, eğitimle ilgili resmi belgeler vb. (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 188; Gökçe, 2009:728).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2005 yılında uygulanmaya başlanan ve 2010 yılında güncellenen coğrafya öğretim programı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise coğrafya öğretim programının "Bölgeler ve Ülkeler" öğrenme alanına ait kazanımlar meydana getirmektedir.

Veri Toplama Aracı

Nitel bir çalışma olan bu araştırmada veri toplama ve analizinde "doküman analizi" kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, ulaşılan verileri çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan bulguların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224).

İşlem

Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz tekniğine uygun olarak doküman analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda 2010 yılında güncellenen coğrafya öğretim programının, amaçları, misyonu, vizyonu, becerileri, değerleri ve sınıflara göre kazanımları derinlemesine incelenerek küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkeleri ele alış biçimi ortaya konulmuştur. Ayrıca coğrafya dersinin ortaöğretim kurumlarından farklı olarak uygulanıp uygulanmadığı ortaya koymak için de haftalık ders çizelgeleri de incelenmiştir.

BULGULAR

Coğrafya Öğretim Programına İlişkin Bulgular

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının (TTKB) 14. 07. 2005 tarihli 198 sayılı kararıyla yürürlüğe giren ve beş yıl uygulandıktan sonra TTKB'nın 10.02.2010 tarih ve 5 sayılı kararı ile revize edilen (, 10 Eylül 2013) Coğrafya Öğretim Programı "Coğrafya" dersi adı altında 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanmıştır.

Ortaöğretim 9. ve 10. sınıflarda Sosyal Bilimleri Lisesi dışında tüm ortaöğretim okullarında haftada 2'şer saat zorunlu ders olan coğrafya dersi, 11. ve 12. sınıflarda genel liselerde, Anadolu liselerinde, Anadolu öğretmen liselerinde haftada 2/4 saat seçmeli olarak öğretimi yapılabilmektedir. Bu okullar dışındaki ortaöğretim kurumlarında coğrafya dersinin seçmeli ders olarak öğretimi yapılmamaktadır. Bu okullarda seçmeli olarak öğretimi yapılabilecek dersler şunlardır (MEB, 2012: 1-2)

- Kur'an-ı Kerim (2)
- Hz. Muhammed'in Hayatı (2)
- Temel Dini Bilgiler (1-2)
- Bilgi Kuramı (1-2)
- Demokrasi ve İnsan Hakları (1)
- Sosyal Etkinlik (1-2)
- Proje Hazırlama (1-2)
- Bilgi ve İletişim Teknolojisi (1-2)
- İşletme (2)
- Ekonomi (2)
- Girişimcilik (1)
- Astronomi ve Uzay Bilimleri (1-2)
- Uluslararası İlişkiler (2)
- Yönetim Bilimi (2)
- Diksiyon ve Hitabet (1)
- Sanat Tarihi (2)
- Alman Edebiyatı (1-2)
- İngiliz Edebiyatı (1-2)

2005 Öğretim Programının temel öğelerini beceriler, kavramlar, değerler ve tutumlar ve bunlara ait kazanımları sağlayacak şekilde organize edilen “Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Bölgeler ve Ülkeler, Çevre ve Toplum Öğrenme Alanları” oluşturmaktadır (MEB, 2005: 32).

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını temel alan öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahip olan, öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve tüm dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanmaları, gelecekteki yaşantılarında etkin bir şekilde kullanabilecekleri bir donanımına sahip olmalarını amaçlayan 2005 Coğrafya Öğretim Programı, tarihsel süreçte diğer tüm coğrafya öğretim programlarından yapısal olarak ayrılan günün ve geleceğin ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen çağdaş bir programdır. (Kaya, 2012:152).

Öğrencilerin yakın çevrelerinden başlayarak, ülkemiz ve dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanmalarını vizyon kabul eden 2005 öğretim programının vizyonu coğrafya dersi öğretim programı ve kılavuzunda (MEB, 2005: 15) aşağıdaki şekilde maddeler halinde sıralanmıştır:

- Doğa ve insana ait unsurları anlayarak mekânı doğru ve etkin kullanan
- İnsan ve doğa arasındaki karşılıklı etkileşimi fark eden
- Çevre kalitesine önem vererek geleceği düşünen
- Milli değerlere bağlı, vatanını koruyan
- Dünyanın ve insanlığın korunmasına yönelik sorumluluk duygusuna sahip
- Coğrafi bilgi ve becerileri kullanarak doğa ve insana ait değerleri geleceğe taşıma stratejileri geliştiren ve uygulayan
- İnsan ve doğa süreçleriyle oluşan ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik ilişkileri, dünya genelindeki insanlar, yerler ve çevrelerin birbirleriyle olan etkileşimini anlayan
- Coğrafi sorgulama, harita okur-yazarlığı, bilgi teknolojilerini kullanma, arazi çalışmaları, gözlem ve etkili iletişim kurabilmeyi de içeren yöntem ve teknikleri kullanan entelektüel ve sosyal becerilere sahip bireyler yetiştirmektedir.

Coğrafya öğretim programının vizyonunda doğrudan devletlerin ve toplumların ilişkilerinde geçmişten günümüze olan sosyal, kültürel, ekonomik, politik, tarihi vb ilişkilerinden dolayı birbirlerine bağımlı oldukları ve aralarındaki anlaşmazlıkların ve yeni işbirliklerinin kurulmasında bunlara göre hareket edilmesine ilişkin bir ifadenin yer almaması önemli bir eksikliklerdir.

Bilindiği üzere bütün öğretim programların konulara ilişkin kazanım ya da davranışlara geçmeden önce dersin genel amaçları sıralanır. Bu amaçlara bakarak bu dersi alan öğrencilerde hangi bilgi, beceri, tutum, değer ve kavramların gelişeceği konusunda fikir sahibi olunur. Bu çerçevede 2005 Öğretim Programına bakıldığında bütün sınıflar için ortak 13 genel amaç belirlendiği tespit edilmiştir. Bu genel amaçlar şunlardır:

◆ Niyazi Kaya

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.
13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.

Genel amaçlara bakıldığında araştırmamıza konu olan küresel ve bölgesel gelişmeler (siyasi, ekonomik, kültürel vb) ile Türkiye’ye komşu ülkeler ve coğrafyalara ilişkin üç adet amaca (8., 11., ve 12. Maddeler) yer verildiği belirlenmiştir. Program yapımcıların “Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabirliğini irdeler” (8. maddede) ve bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi birikim ve sentez ülkesi olduğu bilincine varır (12. madde), amaçlarında program yapımcıların neyi amaçladıkları açık olarak ifade edilmemiştir. Bu amaçların farklı öğrenim kademelelerinden geçen ve değişik kültür ve ideolojilere sahip öğretmenler tarafından uygulanacağı düşünülerek daha açık olarak belirtilmesi gerekirdi.

Tüm çağdaş öğretim programlarında olduğu gibi coğrafya öğretim programında da beceri ve değerlerin yer aldığı belirlenmiştir. Programda tüm ortaöğretim programlarında yer alan ortak becerilere ve coğrafi becerilere yer verilmesinin yanında programa uyumlu değerlere de programda değinilmesi önemli bir gelişmedir. Bununla beraber beceriler ve değerler arasında çok kültürlülük, küreselleşme, kalıp yargıları fark etme vb. gibi unsurlara yer vermemek önemli bir eksikliklerdir.

2005 Coğrafya Öğretim Programında, önceki öğretim programlarında yer verilmeyen kavramlara yer verilmesi önemli bir yenilik olarak belirlenmiştir. Bilindiği üzere kavramlar bilim dallarının yapısını ve içeriğini yansıtır ve aynı zamanda öğrenme ve öğretme süreçlerinde öğrenmeyi kolaylaştırır (MEB, 2005: 26). Bu bakımdan 2005 Coğrafya Öğretim Programında programın temel yapı taşı olarak kavramların yer alması önemli bir yeniliktir. Ancak öğretim programında sınıflar ve öğrenme alanları düzeyinde hangi kavramlara ne boyutta (giriş, geliştirme, pekiştirme) yer verileceğinin ifade edilmemesi önemli bir eksiklik (Kaya, 2012: 160).

Girgin (2010: 145-156) tarafından 2005 coğrafya öğretim programının kavramsal yapısını ortaya koymak amacı ile yapılan çalışmada, programda yer alan 18 kavram ile kavramlar bölümünde ifade edilmemesine karşın programa giren 21 kavram (Girgin, 2010: 148) incelenmiştir (Bakınız Tablo 1). Girgin (2010), Coğrafya kavramları arasında göze çarpan kavramlar kadar burada görünmeyen kavramlar da dikkat çekicidir. Özellikle Avrupa, Ortadoğu, Asya ve Amerika gibi ulusal ve uluslararası projeksiyonların göstergesi sayılabilecek, programda sadece birer kez geçen kavramların listeye girememesini anlamlı bulmuştur.

Tablo 1: 2005 Coğrafya Öğretim Programından Doğrudan ve Dolaylı Olarak Yer Alan Kavramlar

Doğrudan Yer Alan Kavramlar	Dolaylı Olarak Yer Alan Kavramlar
<ul style="list-style-type: none"> • Yeraltı Kaynakları • Meridyen • Paralel • Sebep-Sonuç • Ekosistem • Hareket • Toprak • Yer şekilleri • Yerleşme • Konum • Su • İklim • Nüfus • Ekonomi • Dünya • Bölge • Çevre • Doğal-Doğal 	<ul style="list-style-type: none"> • Döngü • CBS • Göç • Sınır • Afet • Etkileşim • Ölçek • Dağılım • Ortam • Gezi • Küresel • İnsan • Mekan • Süreç • Arazi • Sistem • Türkiye • Ülke • Yer-yüzü • Coğrafya • Harita

Coğrafya 9 Öğretim Programına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

2005 Coğrafya Öğretim Programına göre orta öğretim 9. Sınıf coğrafya dersinde kazanımlara “Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler, Çevre ve Toplum” öğrenme alanları başlıkları altında yer verilmiştir. Beş öğrenme alanında toplam 26 kazanıma yer verilmiştir.

Bu öğrenme alanlarında araştırmanın konusu ile ilişkili kazanımlar ile bu kazanımlara ilişkin açıklamalar şunlardır (Bakınız Tablo 2):

Tablo 2: Coğrafya 9 Programında Küresel ve Bölgesel Gelişmeler ile Türkiye Komşu Ülkelere İlişkin Kazanım ve Açıklamalar

Öğrenme Alanı	Kazanım	Açıklamalar
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.9.1. Dünyadaki farklı bölge örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından analiz eder.	Mekânsal tanımlamalar, sınıflandırmalar ve coğrafi analizlerde bölge incelemeleri gereklidir. Hangi amaçla olursa olsun yeri
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.9.2. Çeşitli ölçeklerdeki bölge örneklerini kullanarak bölge sınırlarının amaca göre değişebilirliğini açıklar.	niteleyen özellik açısından, bölgenin benzer alanların sınırlandırılması ve sınıflandırılması olduğu vurgulanmalıdır.
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.9.3. Haritalardan yararlanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri ayırt eder.	

Kaynak: MEB (2010) Coğrafya Öğretim Programı

Tablo 2 incelendiğinde program yapımcılarının bu öğrenme alanında bölge kavramını, bölgelerin oluşturulmasında temel alınan ölçütleri ve zamanla ortaya çıkan şartlara göre bölge sınırlarının nasıl değiştiğinin öğrencilere kazandırılmasının amaçlandığı söylenebilir. Bu amaca yönelik çalışmalar yaparken de farklı ölçütlere sahip bölgelerde yer alan ülkelerin öğrencilere haritalar kullanılarak buldurulması da istenmiştir.

Ortaokulu bitirerek liseye yeni başlayan ve coğrafya dersi ile ilk kez karşılaşan öğrencilere bölgelere ilişkin kazanımların bu şekilde programda yer alması önemli görülmeyle beraber farklı bölgelerden ne kast edildiği, bölge belirlemede kullanılan hangi ölçütlerin üzerinde durulacağı, çeşitli coğrafi ölçütlere göre belirlenmiş bölgelerde yer alan hangi ülkelerin haritalardan buldurulacağı ve zaman içerisinde bu ülkelerin veya bölge içerisinde ülkelerin sınırlarının nasıl değiştiğinin ne boyutta ele

alınacağı mutlaka belirtilmesi gerekmektedir. Özellikle Türkiye'ye komşu olan Ortadoğu, Kafkasya, ve Balkanlarda bulunan ülkelerin öncelikli olarak incelenmesi hususunda açıklamalara yer verilmesi gerekmektedir. Bu tür eksikliklerin giderilmesi coğrafya öğretimi açısından oldukça önemlidir.

Coğrafya 10 Öğretim Programına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

2005 Coğrafya Öğretim Programına göre orta öğretim 10. Sınıf coğrafya dersinde kazanımlara "Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler, Çevre ve Toplum" öğrenme alanları başlıkları altında yer verilmiştir. Beş öğrenme alanında toplam 38 kazanıma yer verilmiştir.

Bu öğrenme alanlarında araştırmanın konusu ile ilişkili kazanımlar ile bu kazanımlara ilişkin açıklamalar şunlardır (Bakınız Tablo 3):

Tablo 3: Coğrafya 10 Programında Küresel ve Bölgesel Gelişmeler ile Türkiye Komşu Ülkelere İlişkin Kazanım ve Açıklamalar

Öğrenme Alanı	Kazanım	Açıklamalar
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.10.1. Kıtaların ve okyanusların konumsal önemindeki değişimi tarihsel süreçten örneklerle değerlendirir.	Keşifler ve keşiflerin özellikleri de verilecektir.
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.10.2. Bölgeler ve ülkeler arası etkileşimde teknolojik gelişmelerin rolünü örneklerdir.	Atatürk'ün gelişme ve medeniyetle ilgili görüşleri konuyla ilişkilendirilir.
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.10.3. Uluslararası ulaşım hatlarının bölgesel ve küresel etkilerini sorgular.	

Kaynak: MEB (2010) Coğrafya Öğretim Programı

Tablo 3 incelendiğinde program yapımcılarının bu öğrenme alanında coğrafi keşiflerle beraber kıtalar ve okyanusların konumsal önemlerindeki değişimi, toplumlar arasındaki etkileşimde teknolojinin rolü, ulaşım hatlarının bölgesel ve küresel rolünün öğrencilere kazandırılmasını amaçladıkları görülmektedir.

Kazanımlar detaylı olarak incelendiğinde belirlenen eksiklikler şunlardır:

- Ç.10.1 kazanımında tarihsel sürecinin nereden başlatılacağı belirtilmemiş olması, kıta ve okyanuslarının konumlarında değişimin hangi ekonomik, ticari ve kültürel vb. gibi hangi boyutlarda ele alınacağı belirtilmemesi gelişmelerin örneklendirilmesinde kitap yazarları ile dersin öğretmenlerine kılavuzluk etmenin çok uzağındadır. Ayrıca kazanıma ilişkin verilen açıklama ile kazanım arasında belirgin bir tutarsızlık vardır. Kazanımda konumun değişen önemi vurgulanması istenirken açıklamada keşiflerin özelliklerini de vurgu yapılması istenmektedir.
- Ç.10.2 kazanımında “bölgeler ve ülkeler arası etkileşimde teknolojinin rolünü örneklendirir.” ifadesi ile öğrenci ve öğretmenlerden ne istendiği açık değildir. Burada gelişmiş ülkeler olarak tanımlanan ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkeler ile gelişmekte olan veya geri kalmış ülkeler arasındaki bilgi, teknoloji ve ekonomik ilişkiler ise bu ilişkilerin nasıl ele alınacağı ve hangi ülkelerin karşılaştırılacağı gibi önemli noktaların programda yer almaması eksikliklerdir. Programda yer alması gerekirdi. Bu kazanımda özellikle 19. yüzyılda Batılı devletlerin sahip oldukları teknolojik gelişmeler doğrultusunda dünya coğrafyasını nasıl değiştirdikleri ve toplumların kaderleri üzerinde nasıl etkili oldukları ve kültürlerini nasıl ihraç ettikleri üzerinde durulması öğretmen ve kitap yazarlarından istenmelidir. Özellikle Türkiye’ye komşu olan Ortadoğu ve Balkanlarda yaşayan toplumların teknolojinin (iletişim, haberleşme ve ulaşım araçları) de yardımı ile nasıl birbirlerine dost ya da düşman oldukları açıklanmalıdır.
- Ç.10.3 kazanımında “uluslararası ulaşım hatlarının bölgesel ve küresel etkilerini sorgular.” ifadesinde ulaşım hattı olarak neyin kast edildiği açık değildir. Burada kat edilen karayolu, deniz, hava ve demir yolu, dünyayı birbirine dijital olarak bağlayan fiber optik ağlar mı, enerji nakil hatları mı; yoksa bunların hepsi mi olduğu net değildir. Açıklama kısmında da bu noktaya ilişkin bir açıklama bulunmadığından program yapımcıların öğrencilerde ne tür bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazanmalarını bekledikleri anlaşılamamaktadır. Oysaki Türkiye’nin coğrafi konumunda yola çıkarak ulaşım, haberleşme, iletişim ve enerji nakil hatlarına ilişkin rolü ve bu rolünün etkin olarak kullanılabilmesi için yapılması gerekenler konusuna açıklık getirecek şekilde kazanım ifade edilmelidir.

Coğrafya 11 Öğretim Programına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

2005 Coğrafya Öğretim Programına göre orta öğretim 11. Sınıf coğrafya dersinde kazanımlara “Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler, Çevre ve Toplum” öğrenme alanları başlıkları altında yer verilmiştir. Beş öğrenme alanında toplam 45 kazanıma yer verilmiştir.

Bu öğrenme alanlarında araştırmanın konusu ile ilişkili kazanımlar ile bu kazanımlara ilişkin açıklamalar şunlardır (Bakınız Tablo 4):

Tablo 4: Coğrafya 11 Programında Küresel ve Bölgesel Gelişmeler ile Türkiye Komşu Ülkelere İlişkin Kazanım ve Açıklamalar

Öğrenme Alanı	Kazanım	Açıklamalar
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.11.1. Kültürü oluşturan unsurlardan yola çıkarak farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılış alanlarına ait analizler yapar.	<ul style="list-style-type: none"> Atatürk'ün Türk dünyasına yönelik bakışı ve görüşleri konuyla ilişkilendirilir. Türk kültürünün yayılış alanlarına ait bölgesel analizler de yapılır.
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.11.2. Ülkeler ve bölgeler arasındaki ticaretle ham madde, üretim ve pazar alanlarını ilişkilendirir.	
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.11.3. Örnek incelemeler yoluyla ülkeler arası etkileşimde turizm faaliyetlerinin rolünü sorgular.	Dünyanın yedi harikası, dünyanın doğal ve kültürel ortak mirası, millî parklar da verilmelidir.
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.11.6. Tarımsal faaliyetler açısından farklı düzeylerdeki ülkeleri karşılaştırarak tarım-ekonomi ilişkisini yorumlar.	
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.11.7. Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütleri amaçları, işlevleri ve etki alanları açısından değerlendirir.	BM, AB ve NATO gibi siyasî, askeri, ekonomik örgütler ve çevre örgütleri verilir.

Kaynak: MEB (2010) Coğrafya Öğretim Programı

Tablo 4 incelendiğinde program yapımcılarının bu öğrenme alanında kültür kavramından yola çıkarak farklı kültürlerin yeryüzünde dağılımını, ülkeler ve bölgeler arasındaki ticaretle hammadde, üretim ve pazar ilişkisini, ülkeler arası etkileşimde turizmin rolünü, tarımsal gelişmişlik düzeyi farklı olan ülkelere yola çıkarak tarımın ekonomideki rolünü, bölgesel ve küresel faaliyet gösteren örgütlerin amaç ve etki alanlarının öğrencilere kazandırılmasını amaçladıkları görülmektedir.

Kazanımlar detaylı olarak incelendiğinde belirlenen eksiklikler şunlardır:

- Birinci kazanım kültürel coğrafyaya, ikinci, üçüncü ve altıncı kazanımlar ekonomik coğrafya, yedinci kazanım siyasî coğrafya ile ilişkilidir. Kazanımların birbirinden farklı alanlara ait olması program yapımcılarının bu öğrenme alanında birbirinden farklı öğrenme çıktılarının öğrencilerde ortaya çıkmasını belediklerini düşündürmektedir. Bu durum özellikle kitap yazarlarının öğrenme alanlarına göre üniteyi kurgulamalarında bir kargaşaya neden olabileceği gibi öğretmen ve öğrencilerde konular arası geçişte önceki konular ile ilişkilendirme yapılmasını ortadan kaldıran bir yaklaşımdır.
- Birinci kazanımda “kültür” kavramı yerine “medeniyet” kelimesinin kullanılması gerekmektedir. Ekonomik faaliyetlere ilişkin olarak yazılan kazanımlarda sadece “tarımın” ekonomik faaliyetler açısından önemini ortaya koymak için örnek incelemeler yapılmasının istenmesi eksikliklerdir. Ekonomik faaliyetlerin de sektörel (tarım, sanayi ve hizmet) olarak karşı-

laştırmalı olarak ele alınması gerekmektedir. Ancak bu şekilde Türkiye'nin sahip olduğu ekonomik ve beşeri gücün etkisi ile uluslararası alandaki rolü öğrencilere kazandırılabilir.

- Bölgesel ve küresel örgütlerin amaçları ve etki alanlarının öğrencilere kazandırılması için yazılan yedinci kazanımda BM, AB ve NATO gibi siyasi, askeri, ekonomik örgütlerin isimleri açıklamalar kısmında belirtilirken; Greenpeace, Bölgesel Çevre Merkezi, TEMA vb. gibi çevre örgütlerinin isimlerinin verilmemesi de bir diğer önemli eksikliklerdir. Ayrıca OPEC, İslam Kalkınma Örgütü, Şangay Beşlisi, İngiliz Milletler Topluluğu vb. gibi örgütlerin ve bölgesel ve küresel ölçekte etkili olan sivil toplum kuruluşlarının (Af Örgütü, Sınır Tanımayan Doktorlar vb.), günümüz ekonomik krizlerinin veya gelişmelerin ortaya çıkmasında etkili olan uluslararası kredilerdirme örgütlerinin (Moody's, Standart and Poor's, Fitch Ratings) kapsama dahil edilmemesi de eksiklik olarak görülmektedir.

Coğrafya 12 Öğretim Programına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

2005 Coğrafya Öğretim Programına göre orta öğretim 12. Sınıf coğrafya dersinde kazanımlara "Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler, Çevre ve Toplum" öğrenme alanları başlıkları altında yer verilmiştir. Beş öğrenme alanında toplam 37 kazanıma yer verilmiştir.

Bu öğrenme alanlarında araştırmanın konusu ile ilişkili kazanımlar ile bu kazanımlara ilişkin açıklamalar şunlardır (Bakınız Tablo 5):

Tablo 5: Coğrafya 12 Programında Küresel ve Bölgesel Gelişmeler ile Türkiye Komşu Ülkelere İlişkin Kazanım ve Açıklamalar

Öğrenme Alanı	Kazanım	Açıklamalar
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.12.2. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin coğrafi özelliklerini karşılaştırarak ülkelerin farklı gelişmişliklerinin nedenlerini yorumlar.	Birleşmiş Milletler (BM) İnsanî Gelişme İndeksi (İGİ) ve BM'nin belirlediği gelişmişlik ölçütlerinden yararlanılmalıdır.
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.12.3. Ülkeleri doğal kaynak potansiyeli açısından karşılaştırarak doğal kaynakların bölgesel ve küresel ilişkilerdeki etkisini sorgular.	
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.12.4. Dünyanın önemli enerji nakil hatlarını bölge ve ülkelere etkileri açısından analiz eder.	
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.12.5. Bir ülkenin konumunun bölgesel ve küresel etkilerini değerlendirir.	
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Ç.12.6. Ülkeler arasında sorun oluşturabilecek mekânsal unsurları, günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.	

Kaynak: MEB (2010) Coğrafya Öğretim Programı

Tablo 5 incelendiğinde program yapımcılarının bu öğrenme alanında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmişlik düzeylerindeki farkın nedenini, farklı ülkelerin doğal kaynaklar açısından karşılaştırarak bu kaynakların ülkenin ilişkilerine etkisini, enerji nakil hatların bölge ve ülkeler açısından önemini, bir ülkenin konumunun bölgesel ve küresel ilişkilerdeki rolünü, ülkeler arasında çatışmalara neden olabilecek mekânsal unsurları günümüz çatışma alanları ile ilişkilendirmenin öğrencilere kazandırılmasını amaçladıkları görülmektedir.

Kazanımlar detaylı olarak incelendiğinde belirlenen eksiklikler şunlardır:

- İkinci kazanımda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmişlik düzeylerindeki farkın nedenini, coğrafi özelliklerden yola çıkarak buldurmaya çalışmak yeterli bir yaklaşım değildir. Açıklamalar kısmında burada hangi coğrafi özellikler olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca BM insanî gelişmişlik endeksinin kullanılmasının istenmesi önemli bir yenilik olarak görülmekle beraber burada nelere odaklanılacağına belirtilmemesi noksanlık olarak görülmektedir. İnsanî gelişmişlik endeksinde göre farklı periyotlarda (onar yıl gibi) farklı kıtalardan dünya siyaset ve ekonomisinde bilinen ikişer ülke isimlerinin de verilmesinin meseleyi daha somut hale getireceğini düşünülmektedir.
- Farklı ülkelerin doğal kaynaklar açısından karşılaştırarak bu kaynakların ülkenin ilişkilerine etkisini ortaya koymaya yönelik kazanımın programda yer alması önemli bir gelişmedir. Ancak günümüzde ve gelecekte toplumlar arası ilişkilerde “su”, “gıda” ve “enerji” gibi doğal kaynakların önemlerini arttırarak devam ettirmeleri bu kaynaklara sahip ülkelerin incelenmesini bir zorunluluk haline getirmektedir. Özellikle bu kazanımda Türkiye'nin komşu ülkeler ile olan durumu karşılaştırmalı olarak ele alınması ve Enerjide Türkiye gibi dışa bağımlı olan Çin, Japonya, Almanya ve Fransa gibi ülkelerin Ortadoğu ve Afrika'daki politikalarına değinilmesi gerekmektedir.
- Enerji nakil hatların bölge ve ülkeler açısından önemini ortaya çıkarmaya yönelik bir kazanımdan önce dünyada enerji üretilen kaynaklar ile bu kaynaklarda söz sahibi olan ülkelerin ayrı bir kazanımın olarak hazırlanması uygun olacaktır. Dünyadaki enerji arzı ile enerji talebi arasındaki eğilimin geçmişten günümüze nasıl evrildiğini ve bunun devletlerarasındaki ilişkileri nasıl etkilediğinin üzerinde örneklerle durulması gibi bir diğer kazanıma yer verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Bir ülkenin konumunun bölgesel ve küresel etkilerini değerlendirir kazanımı, “ benzer konumlarda yer alan, gelişmişlik düzeyi farklı olan ülkelerin bölgesel ve küresel ilişkilerdeki etkinliğini değerlendirir” olarak yazılması gerekir.
- Altıncı kazanımda çatışma alanlarında sorun oluşturabilecek mekânsal unsurların ilişkilendirilmesinin istenmesi anlatım bozukluğuna neden olmuştur. Burada kastedilen; dünyada geçmişten günümüze çeşitli çatışmaların yaşandığı bölgelerin özelliklerinin tanıtılarak çatışmaların tekrar ortaya çıkabileceği unsurları tanıtarak bunlara karşı nelerin yapılabileceği üzerinde durulacak şekilde kazanım, yeniden yazılmalı ve açıklamalar kısmında hangi bölgelerin ele alınacağı ifade edilmelidir.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı coğrafya öğretim programında ülkeleri ve ülkeler arasındaki ilişkileri etkileyen küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin içerikleri analiz etmektir. Elde edilen bulgulara göre uygulanmakta olan coğrafya öğretim programında küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin kazanım, beceri, değer ve kavramlar bu dersi alan öğrencilerde bilgi ve tutum oluşturmaya sağlayacak nitelik ve nicelik düzeyinde değildir. Oysaki Uluslararası Coğrafya Birliği (IGU) tarafından yayımlanan ve birçok ülkenin coğrafya eğitimine etki eden (Gerber, 2001: 350; Artvinli ve Kaya, 2010: 96) 1992 Uluslararası Coğrafya Eğitimi Bildirgesi'nin ilanından sonra geliştirilen ve uygulanan coğrafya öğretim programında nicel ve nitel olarak küresel ve bölgesel gelişmelere yönelik öğrenci ve öğretmenlerde bilgi, beceri, değer ve kavramlara yer verilmediğidir.

Günümüz dünya sorunlarına herkesten daha yakın olan coğrafyacılar sadece ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri için değil; ayrıca farklı meslek liseleri, çevre sorunlarını çözmeye sorumluluk alacak yetişkin eğitim okulları, diğer ülkelerde çalışmaya giden profesyoneller, diplomatlar, iş ve ticaret insanları, bir master gelişim planına dâhil olan toplumlar ve turistlerde (Artvinli ve Kaya, 2010: 97) tutum oluşturarak karar verme süreçlerine etki etmektedir. Bundan dolayı coğrafya eğitimcileri, toplumun farklı kesimlerine yönelik hizmet üreten sektörlerde coğrafi açıdan doğru kararların alınmasını istiyorlarsa öğretim programını farklı yaşam durumları ile farklı sosyal ve profesyonel grupların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirmelidirler. Böylesi yenilikçi müfredat çalışmaları için 1992 Uluslararası Coğrafya Eğitimi Bildirgesi çok iyi bir temel ve rehber oluşturmaktadır (Haubric, 2000, 283; Artvinli ve Kaya, 2010, 97).

Araştırma sonuçlarına göre; coğrafya öğretim programının birçok ülkenin öğretim programlarının referans noktasını oluşturan 1992 coğrafya eğitimi bildirgesi doğrultusunda yenilenmesinin bir ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Özellikle küreselleşme ve iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler ile beraber insanların birbirine giderek daha çok bağlandığı, sınırların farklılaşarak siyasi, ekonomik, kültürel vb ihtiyaçların farklılaştığı bir dünyada küresel ve bölgesel gelişmeler ile komşu ülkelere ilişkin bilgilerin doğru aktarılması doğru tutumların oluşmasına etki edeceği için hayati önem arz etmektedir. Bu bağlamda coğrafya öğretim programının güncellenmesi gerekmektedir. Güncelleme yapılırken dikkate alınması gereken hususlar şunlardır:

- Seçme sınavına göre öğrenci alan Fen Liseleri ve Sosyal Bilimler Liseleri gibi ortaöğretim kurumlarında öğretimi yapılacak coğrafya dersinin programı bu okullarda Türkiye'nin seçkin çocukları öğrenim gördüğü için farklılaştırılmalıdır. Bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin problem çözme becerileri ve analitik düşünme becerileri fazla olduğu için bu okullarda uygulanacak programda küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye komşu ülkelere ilişkin daha fazla bilgi ve farklı uygulamalara yer verilmelidir.
- Öğretim programı disiplinler arası öğrenmeyi ve bilgi akışını mümkün kılacak şekilde yapılandırılmalı ve bunun için tarih, sosyoloji, edebiyat ve halk kültürü gibi dersler ile ilişkilendirilmeler yapılmalıdır.

- Bilginin çok hızlı ortaya çıkarak yer değiştirdiği bir dünyada öğretmenlerin uluslararası ilişkiler, enerji kaynakları, uluslararası örgütler, gıda vb gibi konulardaki bilgi açlığını giderici ilave okuma kaynakları ile web tabanlı kaynaklara öğretim programında yer verilmelidir.
- Öğretmenlerin kendilerini yenileme ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde coğrafya eğitiminde ortaya çıkan yeni teknolojiler, öğretim materyalleri ve uygulamalarının takip edilebileceği kaynaklara öğretim programında yer almalıdır.

Farklı ülke ve kültürlerle yönelik bakış açılarını ve tutumların oluşmasına etki eden faktörlere ilişkin olarak yapılan çalışmalarda (Yılmaz ve Yiğit, 2010; Jahoda, 1964; Piaget & Weil, 1951; Spencer & Blades, 2006, Wright, 1999, Statt, 1974, Hass ve Clary, 1985, Bell, 1994; Zevin & Corbin, 1998, Pike & Barrows, 1979; Perry ve McNelly, 1988; Scoot, 1999; Tuncel, 2002; Alim, 2009; Akpınar, 2006) görüldüğü üzere öğrencilerin ülkelere ve kültürlerle yönelik bakış açılarının ve tutumlarının oluşmasında en temel belirleyici öğretim programıdır. Ayrıca derslerin işlenişinde kullanılan ders kitabı öğretim programına göre yazılmakta ve öğretmenler tarafından hemen her öğretim faaliyetinde referans kaynak olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle program yapıcılar ile MEB'in program geliştirme ve ders kitapları yazım işlerinden sorumlu birimlerinin öğrencilerin küresel ve bölgesel gelişmeler ile Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin bilgileri doğru anlayarak anlayış geliştirebilmeleri için daha fazla niteliksel çalışmalar yaparak öğretim programını güncellemeleridir.

Ayrıca Girgin (2010) tarafından yapılan ve Coğrafya Öğretim Programını kavramsal olarak ilk kez inceleyen araştırmalar ile programın tematik olarak irdelendiği bu çalışma gibi araştırmaların tür ve sayısının artırılması gerekmektedir.

Bu araştırmalardan elde edilen bulgular ve öneriler doğrultusunda öğretim programlarının revize edilmesiyle tarih boyunca dünyanın siyasi, askeri ve ekonomik hareketliliğin en yoğun yaşandığı bölgede yer alan (Tekir, 2011: 6) Türkiye'nin, Balkanlar, Kafkaslar, Karadeniz havzası ve Akdeniz havzası ve bunların uzantısı olarak görülebilecek Orta Asya da etkisi yani nüfuz alanıyla, bölgesel ve küresel denge ve barış ülkesi olma yönünde yıldızı parlayan ülkeler arasında yer almasını sağlayacak insan kaynağına sahip olunabilecektir.

Kaynakça

- Akpınar, Burhan (2006). "Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türk ilköğretim öğrencilerinin Avrupa Birliği imajı", **Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 1, S.1, ss.8-26.
- Alım, Mete (2009). "Coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk dünyası algıları (Atatürk Üniversitesi Örneği)", **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Cilt 6, S.2, ss.574-586.
- Al-Saadi, Fatma (2008). **The effect of "our brothers and sisters in humanity" programme on Omani secondary school girls' cultural tolerance**, University of Leicester Unpublished Dissertation Thesis Submitted for the Degree of Doctor of Philosophy, Leicester, England.
- Artvinli, Eyüp (2007). **2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Artvinli, Eyüp ve Kaya, Niyazi (2010). "1992 Uluslararası Coğrafya Eğitimi Bildirgesi ve Türkiye'deki Yansımaları", **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı: 22, Temmuz 2010. ss.93-127.
- Bell, Morag (1994). **Images, myths and alternative geographies of the Third World**. In D. Gregory, R. Martin & G. Smith (Eds), *Human geography society, space and social science* (174-199), Macmillan, London.
- Berry, Gordon (2003). "Developing children and multicultural attitudes: The systemic psychosocial influences of television portrayals in a multimedia society", **Cultural Diversity and Ethnic Minority**, Issue 9, N.4, pp.360-366.
- Byram, M. (1990). Language learners' perceptions of a foreign culture: The teacher's role. Paper Presented at the **World Congress of Applied Linguistics Sponsored**, Thessaloniki, Greece.
- Convery, A., Evans, M., Green, S., Macaro, E. & Mellor, J. (1997). An investigative study into pupils' perceptions of Europe, **Journal of Multilingual and Multicultural Development**, Issue 18, N.1, pp.1-16.
- <http://www.gallup.com/poll/5458/poll-islamic-world-perceptions-western-culture>, "Poll of the Islamic world: Perceptions of western culture", Gallup Poll, 20 Mayıs 2013.
- Gerber, Rod (2001). "The State of Geographical Education in Countries Around the World", **International Research in Geographical and Environmental Education**, Issue 10, N.4, pp.349-362.
- Girgin, Mustafa (2010). "Coğrafya Programının (2005) Kavramsal Yapısı", **Doğu Coğrafya Dergisi**, Cilt 15, S. 23, ss.145-156.
- Gökçe, Nazlı (2009). "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmede Coğrafya Eğitiminin sorunları ve Öneriler", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt 9, S. 2, Bahar 2009, ss.721-768.
- Haubrich, H (2000). "Guest Editorial: Sustainable Learning in Geography for the 21st Century", **International Research in Geographical and Environmental Education**, Issue 9, N. 4, pn.279-284.
- Harrison, M.E. (1995). "Images of the Third World: Teaching a geography of the Third World", **Journal of Geography in Higher Education**, Issue 19, N.3, pn.285-297.
- Haas, E. Mary & Clary, Eldon (1985). **The perception of other nations by students in Northwestern Arkansas**, ERIC Document Reproduction Service No. ED 257 710.
- Hunsberger, Bruce & Jackson, M. Lynne (2005). "Religion, Meaning, And Prejudice", **Journal of Social Issues**, Issue 61, N.4, pp.807-826.
- <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>(coğrafya öğretim programı), MEB, 23 Mart 2013.

- Jahoda, Gustav (1964). "Children's Concepts Of Nationality: A Critical Study Of Piaget's Stages", **Child Development**, N.35, pp.1081- 1092.
- IGU. CGE (1992). **International Charter on Geographical Education**, International Geographical Union, Commission on Geographical Education, Washington, USA.
- Kaya, Niyazi (2012). **Türkiye'de Coğrafya Eğitimi: Öğretim Programı, Öğretmen Eğitimi ve Ders Kitapları Boyutu**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- McCulloch, Gary (2004) **Documentary Research in Education, History and Social Sciences**, RoutledgeFalmer, London.
- McLaren, P., & R. Hammer. (1996). **Media knowledges, warrior citizenry and postmodern literacies**, In H. Giroux, C.Lankshear, P. McLaren, and M. Peters (Eds.), *Counternarratives: Cultural studies and critical pedagogies in postmodern spaces*, Routledge, New York.
- MEB (2005). **Coğrafya Öğretim Programı**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- MEB (2012). 14.08.2012 tarih ve 124 Sayılı "Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgelerinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar", Ankara.
- NATIONAL ACADEMY PRESS (1997). **Rediscovering Geography**; National Academy Pres, Washington, USA.
- Neuman, W.Lawrance (2001). "Fear Of The "Alien Other": Cultural Anxiety And Opinions About Japan", **Sociological Inquiry**, Issue 71, N.3, pp.335-356.
- Özçelik, Durmuş Ali (1998). **Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemleri)**, ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Özgüç, Nazmiye ve Tümertekin, Erol (2000). **Coğrafya Geçmiş, Kavramlar, Coğrafyacılar**, Çantay Kitapevi, İstanbul.
- Perry, K. David & McNelly, T. John (1988). "The news media and audience images of foreign countries: Optimism and pessimism", Paper presented at the **Annual Meeting of the International Communication Association**. New Orleans, LA.
- Piaget, Jean & Anne Marie Weil. (1951). "The development in children of the idea of the Homeland and of relations with other countries", **International Social Science Bulletin**, N. 3, pp. 561-578.
- Prokop, Manfred (1975). "The Stability Of Student Attitudes Toward German Language And Culture Over An Academic Year", Paper Presented at **Meeting of the Canadian Association of Second Language Teachers**, Edmond, Alberta.
- Robinson, Wendy (2010). **Documentary Research**, Ed. Dimitra Hartas, **Educational Research and Inquiry**, Continuum International Publishing Group, London
- Rock , Stella (2004). "Introduction: Religion, Prejudice And Conflict İn The Modern World", **Patterns of Prejudice**, Issue 38, N.2, pp.101-108.
- Said, W. Edward (1978). **Orientalism**, Routledge, London.
- Saigol, Rubina (2005). "Enemies Within And Enemies Without: The Besieged Self İn Pakistani Textbooks", **Futures**, Issue 37, N.9, pp. 1005-1035.
- Saltürk, M. ve Semiz, H. (2007). Orta Doğu Siyasetinin Yönlendirilmesinde Enerji Kaynaklarının Etkileri, **On Birinci Askerî Tarih Sempozyumu Bildirileri**, Genelkurmay ATASE, Ankara.
- Scott, J. Thomas (1999). "Student Perceptions Of The Developing World: Minimizing Stereotypes Of The Other", **The Social Studies**, Issue 90, N.6, pn.262-265.
- Shor, Francis (1993). "The Adult Learner, The News Media, And The Third World: Suppressing And Facilitating Critical Thinking", **The Journal Of General Education**, Issue 42, N.4, pp.225-237.

◆ Niyazi Kaya

- Seul, R. Jeffrey (1999). "Ours Is The Way Of God': Religion, İdentity, And İntergroup Conflict", **Journal of Peace Research**, Issue 36, N.5, pn.553-569.
- Spencer Christopher & Blades Mark (2006). **Children and their environments**, Cambridge University Press, England.
- Statt, David (1974). "The İnfluence Of National Power On The Child's View Of The World", **Journal of Peace Research**, Issue 11, N.3, pp. 245-247.
- Tekir, Sabri (2011). **Bölgesel ve Küresel Dinamikler: Türkiye ve Yakın Çevresinin İktisadi ve Siyasi Meseleleri Sempozyumu Raporu**, Ed. Abbas Karağaçlı, İzmir.
- Tunçel, Harun (2002). Türk Öğrencilerin Zihin Haritalarında İslam Ülkeleri, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 12, S.2, ss.83-103.
- Wright, Margaret (1999). "Influences On Learner Attitudes Towards Foreign Language And Culture", **Educational Research**, Issue 41, N.2, pp.197- 208.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2011). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- YILMAZ, Kaya ve YİĞİT, Özlem (2010). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Avrupa, Ortadoğu ve Türkiye'ye Komşu Ülkelere İlişkin Algıları", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)**, S.38, ss.318-334
- Zevin, Jack & Corbin, Steven (1998). "Measuring Secondary Social Studies Students' Perceptions of Nations", **Social Studies**, Issue 89, N.1, pp.35-38.

A CRITICAL APPROACH TO GEOGRAPHY CURRICULUM IN THE PERSPECTIVE OF GLOBAL DEVELOPMENTS

Niyazi KAYA*

Abstract

The purpose of this study is to analyse the global and regional developments affecting the international relations and countries alongside the relations of Turkey with its neighbour countries in geography curriculum of high schools. The curriculum of geography having been implemented since 2005 and revised in 2010 forms the scope of this study. The data has been evaluated and results have been produced by using descriptive analysis. At the end of the study, the results and recommendations concerning regional ve global relations and neighbour countries of Turkey in geography curriculum have taken place.

As a result of this study, it is clear that the acquisitions, skills, values and concepts concerning neighbours of Turkey with regional and global developments are not adequate to generate knowledge and attitudes for the students quantitatively and qualitatively. The geography curriculum is needed to be renewed in accordance with Report of Geography Education which is a reference for geography education in many countries. Especially in a world in which globalization and developments in means of communication result in close connection of people from different countries, extending beyond the borders, political, economy and cultural needs of people, the global and regional relations with knowledge about neighbour countries gain much more importance. In this context, the geography curriculum reflecting USA's perspective in accordance with US's educational format should be undertaken beyond the structure of US curriculum and it should be expected to offer new different and effective perspectives to global and regional relations.

Key Words: Geography, geography education, geography curriculum, global and regional development, neitghbour countries

* Ministry of National Education, General of Directorate Basic Education, Atatürk